

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko – správní

Komunální banka (Ano či ne)

Pavel Hozák

Bakalářská práce

2008

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomie
Akademický rok: 2007/2008

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Pavel HOZÁK**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa**

Název tématu: **Komunální banka (Ano či ne)**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Úvod
Tvorba bankovní soustavy v ČR (19. st. – 20. st.)
Fungování komerčních bank
Možnosti specializace komerčních bank ve směru k regionům
Vybrané komerční banky ve spolupráci s regiony (produkty)
Závěr

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy: **cca 30**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- REVENDA, Z.:** Peněžní ekonomie a bankovníctví. Praha, Management Press, 2001. 613s. ISBN 80-7261-031-7
Ing. Petr Dvořák: Bankovníctví. Praha, VŠE – Fakulta financí a účetnictví, 1998, ISBN 80-7079-585-9
POLIDAR V.: Management bank a bankovních obchodů, Praha, EKO-PRESS, ISBN 901-991-0-0
Bankovní institut, a . s., Dějiny bankovníctví v českých zemích, Praha 1999, ISBN 80-7265-030-0

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Antonín Pešek, CSc.**
Ústav ekonomie
Datum zadání bakalářské práce: **31. října 2007**
Termín odevzdání bakalářské práce: **19. května 2008**

prof. Ing. Jan Čapek, CSc.
děkan

L.S.

prof. RNDr. Bohuslav Sekerka, CSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 31. října 2007

Souhrn

Cílem mé bakalářské práce je provést průzkum bankovního trhu a zjistit, kolik bankovních institucí zaměřuje své služby na komunální sféru a dojít k závěru, zda-li by nebylo vhodné založit banku, která by těmito službami uspokojila potřeby komunální sféry.

U vybraných bankovních institucí, provedu vzájemnou komparaci vybraných bankovních služeb a zhodnotím jejich přístup k této klientele.

Klíčová slova

Komunální banka, komerční banka, bankovní produkty, historie bankovníctví, úvěr, bankovní účet

Title

Communal Bank (Yes or No)

Abstract

The aim of my bachelor thesis is to do a survey of bank market and find out how many bank institutions concentrate their services on communal sphere and find if it was appropriate to establish a bank which would meet the needs of the communal sphere with its services. I will compare bank services connected with this clientele of selected bank institutions.

Keywords

Communal bank, commercial bank, bank products, history of banking, credit, bank account

Obsah

Úvod	6
1 Tvorba bankovní soustavy v ČR (19. – 20. St.)	7
1.2 Léta 1918 - 1938	10
1.3 Období v letech 1938 – 1945	16
1.4 Vývoj bankovníctví v letech 1945 – 1989.....	18
1.5 Vývoj bankovníctví do roku 1993.....	25
1.6 Vývoj bankovního sektoru od roku 1993.....	26
2 Fungování komerčních bank	30
2.1 Obchodní banky v ČR	31
2.2 Struktura českého bankovního systému	32
3 Možnosti specializace komerčních bank ve směru k regionům	36
3.1 Nejběžnější bankovní produkty	37
4 Konkrétní bankovní produkty pro komunální sféru	41
4.1 Průzkum trhu.....	41
4.2 Komparace bankovních produktů.....	44
Závěr	51
Zdroje	54
Seznamy	56
Příloha č. 1	57
Příloha č. 2	58
Příloha č. 3	59

Úvod

Cílem mé bakalářské práce s názvem Komunální banka (ano či ne) je provést průzkum trhu a zjistit, kolik bankovních institucí poskytuje své služby této sféře. Součástí tohoto průzkumu je vzájemně porovnat nabízené bankovní produkty pro tuto oblast.

V kapitole „Vývoj bankovníctví v českých zemích“ se budu věnovat historii bankovníctví v českých zemích od konce 18. století až po současnost, neboť bankovníctví u nás prošlo vlivem mnoha událostí mnohými změnami.

Druhá kapitola by měla být zaměřena na samotný princip fungování hlavních bankovních institucí, které fungují v České republice.

Třetí kapitolu bych chtěl věnovat bankovním produktům, které jsou nejčastěji obcím a krajům poskytovány. Mělo by jít o stručný popis základních bankovních produktů, které jsou municipalitami nejvíce využívány.

V závěrečné čtvrté kapitole se zaměřím na komparaci těchto nabízených produktů. Vyberu několik bankovních institucí z celého českého bankovního trhu a porovnáám poskytované produkty určené veřejnému sektoru. Součástí této komparace by měl být také průzkum trhu, kolik bankovních ústavů se zabývá poskytováním služeb pro komunální klientelu a tím odvodit, zda je tento sektor zajímavý pro bankovní instituce.

Pro tuto bakalářskou práci jsem se rozhodl, neboť obce a města neustále rozšiřují své služby k občanům, snaží se získávat a zhodnocovat volné finanční prostředky. S tímto poskytováním služeb a investováním do kapitálového majetku se zvyšují výdaje příjmy. Banky tak mohou poskytnout obcím bankovní služby „šité na míru“ dle jejich požadavků.

V Pardubicích

dne 24. 4. 2008

1 Tvorba bankovní soustavy v ČR (19. – 20. St.)

Počátek rozvoje moderního bankovního systému v českých zemích je datován od počátku 19. století. Tento vývoj probíhal až do roku 1918 v rámci habsburské říše v závislosti na jejím hospodářství, obzvláště na jejím peněžním a kapitálovém trhu. Tato skutečnost vtiskla českému a rakouskému úvěrovému systému celou řadu společných, obecných i zvláštních rysů, týkajících se jejího vývoje.

Celé vytváření bankovní soustavy lze rozdělit na několik důležitých částí (Bankovní institut, a. s., 1999).

1.1.1 Tzv. Finanční revoluce

Hlavním důvodem pro vývoj bankovníctví v habsburské říši byl opožděný nástup kapitalismu, který způsobil, že celá říše zaostávala ekonomicky i sociálně za celým Západem.

Celá tato revoluce spočívala ve větším využívání cizího kapitálu. V první etapě šlo zejména o podporu armády a až následně industriální sféry.

První obchodní banky začaly vznikat v hlavním městě ve Vídni, do roku 1848 šlo o pozvolné vytváření kapitálového trhu.

1.1.2 Druhá část „Finanční revoluce“

Nejdůležitější část této „revoluce“ spočívala ve větší podpoře kapitálového trhu soukromými finančními institucemi, zprvu ve Vídni a později i v jiných městech (např. v Praze), k uspokojování potřeb soukromokapitalistického sektoru. Došlo k odstranění rozdílů úrokových sazeb mezi soukromým a veřejným sektorem. Začal se obracet tok kapitálu ve prospěch deficitních, surovinově bohatých regionů a k efektivnější podpoře nejpotřebnějších hospodářských sektorů (zejm. průmyslu a dopravy).

V celém Rakousku došlo k vybudování a rozšíření moderních a úvěrových institucí na bázi akciových společností. Šlo o zakladatelské a obchodní banky, které se nazývaly mobilní. Tento název byl převzat z Francie, kde byl v roce 1852 v Paříži založen bankovní institut (*Crédit mobilier*).

Tato etapa „Finanční revoluce“ trvala cca. 20 let mezi léty 1853 – 1873 oproti první části, která se vlekla téměř 100 let.

1.1.3 První obchodní banky

Jak již bylo řečeno, první obchodní banky většího významu začaly vznikat v Rakousku - Uhersku, zejména v 50. letech 19. století: *Bank für Handel und Industrie* v Darmstadtu (1853), *Niederösterreichische Eskompte Gessellschaft* (1853) a *Österreichische Creditanstalt für Handel und Gewerbe*. Jejich hlavní činností bylo provádění drobných směnečných operací, běžné, krátkodobé úvěrové a depozitní bankovní obchody. Některé banky univerzálního typu (*Österreichische Creditanstalt*) mohly poskytovat i dlouhodobé úvěry na podporu továrního průmyslu, obchodu a železnice.

Do konce 50. let vznikaly banky pouze v hlavním městě. Až teprve teď došlo k radikální změně započaté v roce 1863 založením *Anglo – österreichische Bank* ve Vídni. Pak byla založena Uherská všeobecná úvěrní banka v Budapešti (1867) následovaná *Živnostenskou bankou* v Praze v roce 1868.

Hospodářský význam i vysoká výdělečnost univerzálních mobilních bank zapříčinily, že došlo ke vzniku ještě řady nových bank do roku 1918.

1.1.4 Krizová a depresní fáze

K této fázi došlo vlivem účinků a důsledků hospodářské krize 1873 – 1879, které navázali na tzv. velké deprese a cukerní krizi trvající od „burzovního krachu“ ve Vídni (květen 1873) do konce 80. let. Na této krizi měly také svoji spoluvinu banky, které si

vzaly ponaučení a začaly znovu provádět regulérní obchody a koncentrovaly kapitál v podobě budování velkobank a sítě dceřiných bank a filiálek. Povýšením kontokorentního úvěru na ústřední formu kreditního průmyslu dosáhly v polovině 90. let aktivního zapojení do nové zakladatelské vlny předválečného období a nejčastěji převzetím akciové účasti a personálních funkcí v úvěrovém podniku získat silnější pozice a vliv v průmyslu než banky v kterékoli jiné zemi. Banky byly nuceny hledat nové zdroje příjmů v pevně úročených státních rentách, protože narostla nedůvěra v dividendové papíry. Došlo k radikalizaci u nejvíce postižené dělnické vrstvy a maloburžoazie. Tato opatření měla za následek vývoj nacionalismu, antisemitismu a imperialistické expanzi.

Tato fáze zapříčinila, že od této chvíle se národnostně český kapitál začal stále více nacionalizovat.

1.1.5 Fáze oživení bankovních obchodů

V této fázi došlo k odlišení a oddělení bankovníctví v jednotlivých částech habsburské říše. Ze všech jejích zemí došlo k největšímu pokroku zejména v českých zemích. Zde se od konce 50. let 19. st. začala rozvíjet smíšená kreditně peněžní soustava, k níž náležely vedle vídeňských filiálek a německo-českých ústavů záloženského, spořitelního a bankovního typu též ústavy buď ryze české, nebo s českými i německými zakladateli a akcionáři. Postupem času se Praha stala třetím nejvýznamnějším bankovním místem monarchie. Které je vytvářeno zejména národnostně českým kapitálem.

České úvěrní banky se v čele s Živnostenskou bankou snažili orientovat své obchody zejména na ryze českou nebo slovanskou klientelu. Tato bankovní politika byla v rozporu s politikou rakouských a českých Němců, kteří budovali a rozvíjeli své

peněžní ústavy pomocí zahraničního kapitálu (zejm. francouzského, anglického a později říšskoněmeckého) nebo pomocí vídeňského kapitálu.

Důsledky této rozdílnosti vedly ke sporu a potížím rakouského kapitálového trhu. Češi byli prvním národem, kterému se podařilo vybudovat i pod německou nadvládou nezávislý záloženský, spořitelní a bankovní systém, čímž korunovali své stoleté kulturně politické obrození i na ekonomickém poli.

1.1.6 Expanzivní fáze

Tato fáze stála ve znamení nebývalého rozmachu rakouského a českého bankovníctví mezi léty 1903 - 1913. Je charakterizována silnou místní a kapitálovou koncentrací, jež byla prováděna jak přímou cestou v podobě posilování vlastního kapitálu a uzavíráním zájmového společenství, tak nepřímou cestou a to zejména rozšiřováním působnosti s pomocí filiálek a komanditních společností.

Význam této fáze spočívá v tom, že došlo k nárůstu počtu národnostně českých obchodních bank na 13 ústavů, vstupu Živnostenské banky do řady rakouských velkobank a k převaze domácího německočeského kapitálu.

Význam této fáze byl na sklonku světové války oslaben po problémech způsobených nepřiměřenou expanzí.

1.2 Léta 1918 - 1938

1.2.1 Válečná fáze (1914 – 1918)

V této fázi došlo jak k nucenému odklonu bank od normálních úvěrových, eskontních, zakladatelských a konsorciálních obchodů, tak znehodnocením peněz způsobenými vyššími válečnými zisky v jiných obchodech. Ty umožnili malým a středním bankám odepsat ztráty způsobené před válkou a věnovat značné částky na nákup českých cenných papírů ukládacích a dividendových.

Během války docházelo k cílenému posilování pozic českého kapitálu v průmyslové výrobě, k hromadnému odprodeji válečných půjček a k úmyslné pasivitě českých bank k financování války. Tato činnost připravovala české peněžnictví na osamostatnění od Vídně, ke kterému došlo po válce.

1.2.2 Budování nové československé ekonomiky v letech 1918 – 1923

Základem pro budování nové republiky byla dvě opatření, která provedla Kramářova vláda krátce po získání plné kontroly nad celým územím českých zemí a Slovenska. První byla provedena celní odluka od ostatních zemí bývalé monarchie, kdy byla Československá republika prohlášena za samostatné celní území a druhá byla měnová odluka, při které byla zavedena vlastní československá měna ve snaze zabránit poválečné inflaci.

V roce 1919 došlo k dalšímu opatření – nostrifikace průmyslových, obchodních a dopravních společností. Šlo o vyzvání společností, které pracovaly v ČSR a měly sídlo mimo republiku, aby je přenesly na území ČSR. Celkem bylo nostrifikováno 235 společností o celkovém kapitálu cca 2 mld., který představoval zhruba jednu třetinu akciového průmyslového a obchodního kapitálu země. Na této reformě se nejvíce podílela Česká eskomptní banka a úvěrní ústav.

Pro oblast zemědělství a potravinářský průmysl byla nejdůležitější pozemková reforma uzákoněná 16. dubna 1919, jímž se zabíral pozemkový majetek o výměře větší než 150 ha zemědělské půdy a 250 ha ostatní půdy. Samotná reforma provedená v roce 1922 byla mírnější, z více než 4 mil. ha zabrané půdy bylo vráceno 2 268 000 ha vráceno zpět původním majitelům. Zabraná půda byla většinou parcelována a rozdělena mezi drobné zemědělce. K „porolnicování“ docházelo v potravinářském průmyslu, kdy se akcionáři potravinářských podniků (např. cukrovary, lihovary, mlýny, mlékárny) stávali zemědělci. Na finančních transakcích kolem této reformy se nejvíce podílely tyto

finanční ústavy, jako byly Agrární banky, Pozemkové banky, hospodářské záložny a kempeličky. Tato reforma prováděná až do roku 1935 významně pomohla k rozvoji venkova a zemědělství v ČSR.

K dalšímu reformnímu kroku, důležitému k rozvoji kapitálového trhu, došlo v roce 1921, kdy byl vydaný zákon o investičním ruchu. Tento zákon umožňoval odečíst finanční prostředky určené na investice z daňového základu. Došlo k budování nových velkých továren na slaboproudou techniku (Osram v Praze – Holešovicích, Telegrafia v Pardubicích), zbrojní závody (Čs. zbrojovka v Brně, Explosia Semtín u Pardubic), továrny na letadla. Zakládaly se nové továrny (Baťovy závody, Praga, Tatra Kopřivnice, Laurin a Klement a později Škoda).

Nostrifikace se nevyhnula ani peněžním ústavům. Nejprve došlo k fúzi filiálek Creditanstaltu s Bömische Escompte – Bank, bylo ještě před nařízením ministerstva financí. Díky tomuto nařízení z 13. září 1920 o podmínkách obchodování cizích akciových společností byly zahraniční bankovní ústavy, zejména ústavy se sídlem v Rakousku, které měly své filiálky v ČSR, nuceny zřizovat nové centrály na českém území. Tyto nové banky byly zakládány jak s podporou zahraničního kapitálu, tak českého kapitálu.

Koncem prosince 1920 vznikla z filiálek vídeňské banky Merkur smíšená česko – německá Česká komerční banka.

V roce 1921 byla pro filiálky vídeňské Länderbanky založena československá centrála – Banka pro obchod a průmysl, která se zařadila mezi československé velkobanky.

Z filiálek Wiener Bankverein vznikala v roce 1922 další smíšená česko – německá banka s názvem Všeobecná bankovní jednota.

V tomto období byly zakládány i nové banky: Československá lesnicko – dřevařská banka, Všeobecná družstevní banka, Řeznicko – uzenářská banka, Banka československých legií, Centralbank der deutschen Sparkassen, Severočeská banka v Litoměřicích, Moravsko – slovenská banka v Olomouci. Z těchto bank se propracovaly mezi středně velké banky pouze Centralbank a Legiobanka, ostatní zůstaly malými bankovními ústavami.

Po válce nejvíce zesílily staré domácí, původně provincionální ústavy a to jak české a česko – německé banky, tak i německé peněžní ústavy.

Rozmach bankovníctví v těchto letech se nejvíce projevil v nárůstu počtu poboček, vlivem nárůstu akciového kapitálu, rezervních fondů a bilančních úhrnů.

Toto období nebylo jenom o růstu. Ke konci první poloviny dvacátých let se projevila deflační krize způsobená deflační politikou. Zde se projevila možná rizika, která se doposud skrývala. Mezi hlavní problémy patřil příliš velký počet bankovních ústavů a nízká kvalifikace a morálka bankovních funkcionářů. Někteří z nich pak nedokázali banky stabilizovat a zajistit dostatečně některé rizikové úvěry. Tato krize nepostihla jenom bankovní sektor, musela postihnout zákonitě i ostatní sektory, zejména průmysl.

Tato krize vystupňovala až do roku 1923, kdy postihla zejména nově založené banky, které se snažili prosadit na trhu velkou angažovaností ve firmách. Ty se vlivem deflace ocitaly v platebních neschopnostech, což způsobilo snížení likvidity u bank a následně docházelo k jejich úpadku.

1.2.3 Léta hospodářské konjunktury z let 1924 – 1929

Toto období je charakteristické velkým hospodářským vzestupem, který proběhl ve dvou vlnách. Došlo k technické rekonstrukci hospodářství, modernizaci infrastruktury úzce spojené s hromadným využíváním nového energetického zdroje,

elektřiny. Ta byla využívána jak k pohonu strojů, tak i k osvětlování. K roku 1930 byl zajištěn výkon hnacích strojů z 67 % pomocí elektromotorů.

Velice významnou úlohu v modernizaci sehrávali banky, spořitelny a záložny, které poskytovaly malým i velkým podnikům dlouhodobé bankovní úvěry sloužící k modernizaci a investičním činnostem.

Zejména posílily banky, které neměly velké problémy s deflační krizí, šlo zejména o Živnostenskou banku, Českou eskomptní banku a úvěrní ústav, Banku pro obchod a průmysl a Banku československých legií.

Pro hospodářský vzestup byla důležitá hospodářská a proexportní politika zavedená v letech 1922 – 1923. I když nakonec došlo k problémům a zastavení rozvoje vlivem hospodářské krize.

1.2.4 Hospodářská krize v ČSR

Ekonomický rozkvět v českých zemích byl ukončen krachem na newyorské burze 24. října 1929. Byla to nejhlubší krize ve vývoji moderního světového hospodářství. Od předešlých krizí postihla tato krize všechny oblasti hospodářství. Díky opožděné investiční vlně zajišťující poptávku po strojích a stavebním ruchu došlo k opožděnému nástupu krize. Začaly se prohlubovat potíže ve vývozu textilních výrobků, cukru, chmele, sladu, dříví, skla a keramiky. Díky prudkému snížení cen cukru a obilí začalo docházet k agrární krizi.

V roce 1931 doběhla investiční vlna a naplno propukla úvěrová krize. Tato krize byla v ČSR dlouhá a mimořádně hluboká. Hloubka závisela na velikosti podílu exportního průmyslu. V prvních dvou letech došlo k úplnému zhroucení exportu, jehož hodnota dosahovala pouhých 28,6% úrovně z roku 1929.

Velké potíže podniků byly způsobeny poklesem výroby při splácení úvěrů a docházelo k dalšímu zadlužování.

1.2.5 Snaha o překonání krize od poloviny třicátých let

K obnově narušeného hospodářského systému pomohly veřejné investice. Vláda založila řadu nových fondů, z nich byly veřejné investice financovány a podporovány. Finanční prostředky na tyto investice byly získány ze dvou státních půjček (investiční půjčka ve výši 1 300 mil. Kč a tzv. Půjčky práce ve výši 2 010 mil. Kč). Na těchto investicích se svými půjčkami podílely i ostatní finanční ústavy, zejm. zemské banky, hypoteční banky, spořitelny a pojišťovny.

Nakonec se pro obtížnost krize a zdlouhavost nepodařilo ČSR dosáhnout do Mnichova stejné úrovně jako v roce 1929.

Ve třicátých letech byla bankovní činnost ovlivněna zejména poklesem zájmu podniků o úvěr a nezájmem samotných bank financovat větší podnikové investice, které se považovaly v té době za riskantní. Došlo k poklesu investičních aktivit, což způsobilo snížení úvěrových potřeb. Na druhé straně krize způsobila útlum ziskových obchodů a snížení volných finančních prostředků. Management komerčních bank se snažil snížit dopady účinků krize snižováním akciového kapitálu, restrikcí úvěrových obchodů a přesunem peněz do vlastních rezervních fondů. Z těchto ušetřených peněz se snažily banky krýt vzniklé ztráty.

Hospodářské krizi nejlépe odolávaly velké banky v čele se Živnostenskou bankou, jejíž mobilita a likvidita byla zajištěna přebytky sítě občanských záložen.

Dále si vedli velice dobře banky s německo – českou správou (Banka pro obchod a průmysl, Česká eskomptní banka a úvěrní ústav), jejichž úspěch spočíval ve vysoké odbornosti, obezřetnosti a prozíravosti personálu v rozvíjení bankovního obchodu.

Ze středních bank to byly zejména Banka československých legií a Agrární banka, které přečkaly krizi bez větších problémů pomocí obezřetnějších obchodů.

Z malých bank si nejlépe vedla Plzeňská banka, která těžila s kooperací s plzeňským pivovarnictvím a s místními středně velikými průmyslovými podniky a živnostníky.

Od poloviny třicátých let dochází ke zvýšení obrátů, k nárůstu zisků a vlivu bank na řízení a organizaci koncernových podniků vlivem rozvoje zbrojního průmyslu a podílem na půjčkách garantovaných vládou, viz. tabulka č. 1 „Základní složky¹ kapitálových zdrojů obchodních akciových bank v českých zemích 1923 – 1936 v mil. Kč“(příloha č. 3).

1.3 Období v letech 1938 – 1945

Období kolem roku 1938 můžeme rozčlenit na tři části.

- a) První fáze nastala v době obsazení Rakouska, kdy okupační úřady zaujaly nepřátelský postoj vůči podílu českých podniků na rakouském hospodářství. Například Živnobanka musela zrušit svoje pobočky ve Vídni a začala upevňovat svoje postavení ČSR tím, že se snažila odkoupit Petschkův uhelný majetek, který se snažil zachránit před arizací prodejem.
- b) Druhá fáze nastala hned po Mnichovu, kdy došlo k obsazení pohraničí, kde se nacházela většina průmyslových oblastí a kde došlo k jejich zabrání.
- c) Třetí fáze nastala 15. března obsazením zbytku Československa a v pokračování germanizace českého hospodářství

1.3.1 Bankovníctví v letech 1939 – 1945

Tyto léta jsou charakterizována pokusy Německa ovládnout i bankovní sektor, zejména velké bankovní koncerny. České bankovníctví bylo v té době odlišné od evropského většími kapitálovými účastmi na průmyslu.

¹ Bankovní institut, a. s., 1999, s.244

V době okupace se staly skoro všechny kořistí německých velkobank. Mezi těmito bankami vynikala zejména Dresdner Bank za podpory České eskomptní banky, kde členové správní rady jednali už v roce 1938 po podílu Dresdner Bank v ČEB. V této době se Dresdner Bank snažila přebírat filiálky v zabraném pohraničí zejména již zmíněné ČEB Länderbank. Nakonec se pro německé velkobanky situace vyřešila po 15. březnu, kdy došlo k obsazení zbytku ČSR a banky se mohli mezi sebou „rozdělit“ svoji kořist.

Po poradě 21. března 1939 si Dresdner Bank nárokovala ČEB, Länderbank. Deutsche bank měla zájem o Českou banku Union a Anglo – Pragobanku a Kredit Anstalt der Deutschen usiloval o spojení s Länderbankou.

Ta byla nakonec zlikvidována ke konci téhož roku fúzí s ČEB. ČEB se podílela s Union bankou na likvidaci Anglo- Pragobanky: Kořist z této banky musela být na příkaz K. H. Franka rozdělena mezi tyto tři německé podílníky.

Během okupace využíval koncern ČEB i Union banka k nákupu majetku. Nakonec dosáhly koncernů s mnoha podniky a na domácím trhu, tak i v zahraničí.

Živnostenská banka si jako jediná z českých bank dokázala udržet relativní samostatnost i přes nucené předání některých bankovních spojení německým bankám. Její obrana před německými bankami spočívala ve vytvořené struktuře akcionářů, kteří pocházeli ze střední vrstvy a byli rozptýleni po celém území. Velký vliv na udržení měly i vklady, které v té době činily přes 2,2 mld. Kč. V přepočtu na jednu knížku činil přes 19 tis. Kč.

Hlavní podíl úspěchu patřil schopnému managementu v čele s J. Preissem v hlavní snaze zaujmout přátelský postoj k německým koncernům, ve schopnosti vyznat se neněmeckém trhu a díky kontaktům mezi vlivnými osobami Říše.

1.4 Vývoj bankovníctví v letech 1945 – 1989

1.4.1 Snaha o stabilizaci

Dopady války se musely nutně projevit i v oblasti bankovníctví. Vzhledem k rozdělení ČSR, ke kterému došlo před začátkem války, existovaly na území čs. státu dvě cedulové banky. V Praze sídlila Národní banka pro Čechy a Moravu a v Bratislavě Slovenská národní banka. Obě akciové společnosti působily jako veřejné ústavy. K jejich sloučení došlo v říjnu v roce 1945, kdy vznikla Národní banka Československá s působností v celém Československu.

Součástí obnovy bankovníctví byla snaha o obnovu akciových bank do původního předválečného stavu. Opět byly obnoveny Pražská úvěrní banka a Banka československých legií. Naopak byly uzavírány německé banky, které se podílely na zabírání českých bankovních ústavů. Zprvu došlo k likvidaci Kreditanstalt der Deutschen a Bank dre deutschen Arbeit. Dále postihl stejný osud i Českou banku Union a Českou eskomptní banku.

V roce 1945 působilo v českých zemích 14 obchodních bank s 300 pobočkami, v oblasti lidového peněžnictví tvořily síť 600 spořitelen jako veřejných ústavů, 300 okresních hospodářských záložen, 4300 venkovských družstevních záložen. Můžeme v tabulce porovnat množství peněžních ústavů s některými zeměmi.

Hustota peněžních ústavů v Československu a vybraných zemích v roce 1945

Stát	Počet peněžních ústavů	Počet obyvatel na 1 peněžní ústav
Velká Británie	12 500	3 670
Francie	11 500	3 660
Švýcarsko	1000	3 720
Československo	6 400	1 900
- české země	5 300	1 620
- Slovensko	1 100	3 170

Tabulka 1 Hustota peněžních ústavů v ČSR v roce 1945

²Stav českého bankovníctví byl velice neklidný, hlavním důvodem byla aktiva, která byla tvořena směnkami a pokladničními poukázkami říšskoněmeckých bank. Po válce se staly bezcennými a došlo k ohrožení likvidity. U jedenácti peněžních ústavů, fungujících na území čs. státu, dosahovala tato aktiva 41 miliard korun. Aby byly banky schopné fungovat, muselo dojít k zásahu státu. Tento krok byl učiněn zablokováním akciového kapitálu, který vlastnili nepřátelé a kolaboranti z Německé říše, Království maďarského, Němci, Maďaři a provinilí příslušníci z ČSR. Tento tah způsobil plnou kontrolu na kapitálem o celkové výši 944 milionů korun.

1.4.2 Znárodnění

Myšlenka znárodnění čs. bankovníctví byla vedena téměř ve všech politických stranách tehdejší doby jako možnost financování znárodněných podniků. Hlavní spor se vedl o způsob a charakter znárodnění bankovníctví.

² Bankovní institut, a. s., 1999, s. 408

K tomu došlo na základě dekretu č. 102 vydaného prezidentem republiky 24. října 1945. Deset akciových bank bylo znárodněno v českých zemích a šest na Slovensku. Znárodnění se dotklo: Živnostenské banky, Pražské úvěrní banky, Banky československých legií, Zemědělské banky, Ústřední banky družstev, Pražské zúčtovací banky, Plzeňské banky, Moravské banky v Brně, Českého hypotečního ústavu a První pražské zastavárny. Byl to jeden z důležitých kroků směřujících k centralizaci bankovníctví.

Po volbách v roce 1946, kdy vyhrála KSČ, se staly znárodněné banky součástí budovatelského plánu. Přes banky se daly kontrolovat běžné účty i pohyby na nich. Na základě těchto podnětů se dal kontrolovat zisk, výkonnost i obrat zboží. Šlo o koncepci, která byla součástí metodiky centrálně plánovaného řízení národního hospodářství.

Během této doby docházelo další koncentraci a specializaci bank. 1. 1. 1948 došlo k fúzi sedmy českých bank do tří peněžních ústavů a na Slovensku začaly působit dvě banky národní podniky.

1.4.3 Potřeba státní banky

Po únorovém převratu došlo k dokončení znárodnění. 24. 3. 1948 zaslal někdejší ministr financí J. Dolanský návrh na sloučení Legiobanky a Moravské banky s Živnostenskou bankou. Na Slovensku došlo ke sloučení Tatrabanky se Slovenskou bankou. V celém Československu tak působily dvě banky a to pro každou zemi jedna.

I po tomto zásahu do bankovní sféry předpokládal plán komunistické strany vytvoření jediné státní banky. Hlavní problém spočíval v tom, že většina znárodněných a státních podniků byla plně spjata se Živnostenskou bankou. Díky nízkému příbytku nových vkladů mohla ŽB plně pokrýt pouze provozní úvěry. A to neustále rostla potřeba po investičních prostředcích a později se přidala potřeba po investičních úvěrech na zahraniční dodávky. Tento nedostatek finančních prostředků se

Živnostenská banka snažila řešit pře NBČS, která disponovala na svých účtech pouhými 800 korunami.

Postupem času se začala otáčet pozornost na sektor lidového peněžnictví jako na zdroj volných prostředků, který byl spravován Českou spořitelnou.

Začalo docházet k postupným přesunům funkcí mezi jednotlivými ústavami. V roce 1949 předala Živnostenská banka cca 20 tisíc kreditních účtů a tím se stala Česká spořitelna ústředím žirového placení, protože začínala soustřeďovat vkladové účty, postupně se stala depozitním ústředím provozních bank a začala plnit funkci jejich účtáren.

Vytvoření jedné státní banky spočívalo ve sloučení majetku jednotlivých bank. Měla být vybudována jako jeden z vrcholných orgánů plánovaného hospodářství. Mezi její hlavní činnosti patřilo úvěrování, kontrola hospodářství, řízení peněžního oběhu, žirové vyrovnávání platů, akumulace finančních prostředků a řízení platebního styku s cizinou. Mezi hlavní funkce státní banky patřilo také pokladní plnění státního rozpočtu, upisování půjček, emise obligací. Zákon o vzniku Státní banky Československé byl schválen v lednu 1950. Na základě tohoto zákona přebírala ČSB veškerá práva závazky NBČS, Živnostenské banky, Slovenské Tatrabanky a Poštovní subjekty aniž by se změnila právní subjektivita těchto ústavů. Tyto ústavy nebyly nikdy zrušeny a byly připravené k aktivaci.

Předpokládaná výše vlastního jmění Národní banky po sloučení peněžních ústavů³

Peněž. ústav	Kmenové jmění	Pravé bilančně vykázané rezervy	Interní rezervy
Národní banka	500	633,44	-
Živnostenská banka	865,25	597,98	253,77
Slovenská Tatrabanka	169	42,03	-
Poštovní spořitelna	-	401,99	8,80
Celkem	1534,25	1675,44	262,57
Vlastní jmění	3472,26		

Tabulka 2 Předpokládané jmění

1.4.4 60. léta

Již v 50. letech bylo zjevné, že bankovní systém vedený jednou bankou podle vzoru ze Sovětského svazu není zcela efektivní a že nebylo dosaženo očekávaných výsledků. 60. let byla obdobím reforem, ale většina těchto reforem byla zamítnuta po okupaci v roce 1968. Tato opatření se dotkla i bankovního sektoru. A tak ani nedošlo k aktivaci stále ještě z padesátých let sloučených ústavů (Živnostenská banka, atd.), které se měli zaměřit na základě plánované reformy na komerční bankovníctví. I když přibyl mezi stávající ústavy ještě jeden. Na základě povolení ministerstva financí byla zapsána do obchodního rejstříku nová investiční instituce ČSOB. Její vznik je silně spjatý s navázáním nových komerčních vztahů, které souviseli s určitým politickým uvolněním v tomto období. Tato banka se specializovala na realizaci zahraničně

³ Bankovní institut, a. s., 1999, s. 420

obchodních aktivit. Její funkce se týkaly platebních a komerčních vztahů k zahraničí a poskytovala úvěrové a platební vztahy tuzemským hospodářským organizacím.

ČSOB byla založena jako akciová společnost se státním dozorem, který vykonávalo Ministerstvo financí.

Celý bankovní systém v Československu byl jednostupňový jako v ostatních socialistických zemích. Tato struktura bankovního systému přetrvávala od 50. do konce 80. let.

1.4.5 Struktura bankovní soustavy z konce 80. let

Státní banka československá vykonávala jak funkce centrální banky, tak i obchodní banky. Od konce 50. let mohla poskytovat dlouhodobé investiční úvěry. S využitím měnového, úvěrového, pokladního a devizového plánu řídila ostatní banky, které zde působily.

- Československá obchodní banka se specializovala na podnikovou sféru, zaměřila se na poskytování úvěrů, prováděla platební a zúčtovací operace se zahraničím.
- Česká státní spořitelna byla zaměřena k provádění depozitních a úvěrových operací směrem k obyvatelstvu žijícímu na území České socialistické republiky.
- Slovenská státní spořitelna poskytovala bankovní služby obyvatelstvu Slovenské socialistické republiky.
- Živnostenská banka plnila stejnou funkci jako ČSOB, ale sloužila hlavně drobné soukromé klientele.
- Investiční banka byla zaměřena na dlouhodobé investiční úvěry. Měla být zlikvidována, jakmile by došlo k vypořádání závazků z cenných papírů.

1.4.6 Počátky přestavby bankovní soustavy v ČSR

V této době už bylo zjevné, že stávající jednostupňový systém bankovní soustavy nemůže stačit. Proto ve většině socialistických zemích začalo postupně docházet k reformám bankovní soustavy. V ČSR se tyto reformy začaly plánovat až ve druhé polovině 80. let s jejich platností k 1. lednu 1990. K zavádění reformy přispělo tehdejší politické uvolnění, které umožňovalo i odvážnější úvahy o reformních opatření.

V ČSR byly hlavní reformní principy napsány v dokumentu Zásady přebudování hospodářského mechanismu, který byl přijat předsednictvem ÚV KSČ a vládou ČSSR. Hlavní změny se měly týkat přístupu bank ke klientele ve zvýšení důrazu na návratnost úvěrů a oddělení rozpočtového financování od návratných prostředků. S těmi to změnami souviselo i zvýšení samostatnosti, odpovědnosti a zainteresovanosti podniků, přestože se musely řídit plánem.

Změny se měly dotknout i SBČS, která měla být vnitřně rozdělena na emisní centrum zabývající se emisní politikou a pobočky, které by prováděly běžnou úvěrovou činnost pro soukromou sféru.

Tyto zásady byly dále pozměňovány a upravovány tak, že se předpokládalo, že dojde k rozdělení jednotné SBČS. Mělo dojít k oddělení úvěrově obchodní činnosti, aby se z ČBČS stala banka centrální, což by přispělo k větší efektivnosti a měnové stabilitě.

K přestavbě bankovního systému v ČSR nakonec došlo, ale za demokratických podmínek.

1.5 Vývoj bankovníctví do roku 1993

1.5.1 Centrální banka

K 1. lednu 1990 vstoupil v platnost nový zákon⁴ o Státní bance československé, který umožnil vznik dvoustupňového bankovního systému.

Státní banka československá byla rozdělena na centrální banku a dvě obchodní banky (Komerční banka Praha, Všeobecná úvěrová banka Bratislava), zbylá část aktiv a pasiv byla přesunuta na znovuoživenou Investiční banku.

Vznikem dvoustupňového bankovního systému bylo nutné zavést nástroje k usměrňování obchodních bank a spořitelen. Zde se stále ještě projevoval vliv centrálně plánované ekonomiky.

- Měla rozhodovat o výši úvěru, který měl být poskytnut bankám, který by sloužil jako zdroj finančních prostředků k poskytování úvěru PO a FO.
- Měla ovlivňovat výši úroku z úvěru a výši úroku z vkladů, které by ukládala banky a spořitelny u Státní banky československé.
- banky by se měli řídit pravidly likvidity bank a spořitelen
- Rozhodovala by o výši povinných rezerv

SBČS měla jako centrální banka i jiné funkce a nástroje, které vykonává dodnes jako ČNB.

1.5.2 Komerční bankovníctví do roku 1993

Znovuobnovení komerčního bankovníctví se datuje k 1. 1. 1990, kdy byly uvedeny v platnost zákon o bankách a spořitelnách a zákon o SBČS. Tyto zákony umožnily vytvořit podmínky pro vznik dvoustupňové bankovní soustavy.

⁴Viz zákon č. 130/1989 Sb., o Státní bance československé

K 1. 1.1990 zde působily na trhu tyto banky (ČSOB, Česká státní spořitelna, Živnostenská banka, Investiční banka, Slovenská štátna sporitelna, Komerční banka Praha a Všeobecná úverová banka Bratislava).

Vzhledem k tomu, že tyto banky měly univerzální charakter, mohly vykonávat veškeré bankovní činnosti, které byly v souladu se zákonem a zakládací listinou. Tento zákon umožnil klientům svobodnou volbu při výběru banky a tím vytvořil prostor pro konkurenci mezi bankami.

Nízký počet bank a vysoká poptávka po bankovních službách způsobily vznik nových bank. Ještě v létě 1990 zahájily činnost Agrobanka, Pragobanka, Ekoagrobanka a ke konci roku zahájil činnost bankovní dům Skala.

S nárůstem počtu bankovních institucí se začala zvyšovat i kvalita i množství bankovních služeb, které nabízely.

Nedocházelo jen k rozmachu, ale začaly se projevovat problémy se špatně poskytnutými úvěry uzavřenými ještě před rokem 1990, které bylo potřeba řešit, aby neovlivnily celou ekonomiku. Proto se zavedl konsolidační program, jehož součástí bylo:

- založení Konsolidační banky
- oddlužení a rekapitalizace existujících státních bank
- očištění ČSOB od nedobytných úvěrů, které byly v minulosti poskytnuty zemím východního bloku

1.6 Vývoj bankovního sektoru od roku 1993

1.6.1 Rozmach bankovníctví

V těchto letech došlo k několikanásobnému nárůstu počtu klientů a s tím i spojenému nárůstu počtu nabízených produktů. Došlo k nárůstu vysokého počtu podnikatelských subjektů a nárůstu počtu domácností, které využívaly bankovní služby.

Aby banky mohly uspokojovat poptávku po těchto stávajících i nových bankovních službách a zvyšovat jejich kvalitu, musely otevírat stále více poboček, aby se přiblížili více lidem.

S tímto rozvojem se stal bankovní sektor velmi důležitou částí národního hospodářství, neboť zde našlo práci přes 60 tisíc pracovníků.

1.6.2 Vznik České národní banky

Prvního ledna 1993 došlo k rozdělení Československa. Součástí rozdělení muselo být i rozdělení ČBČS. Toto rozdělení umožnila novela zákona z 8. října 1992. Vznikly dvě centrální banky – Česká národní banka a Národní banka Slovenska.

Dělení proběhlo na základě ústavního zákona⁵ o dělení majetku ČSFR mezi ČR a SR. Toto dělení proběhlo podle územního principu, zbylá část, byla rozdělena v poměru 2,29:1. Celková aktiva a pasiva, která přešla na ČNB, činila 268 224 mil. Kčs z celkové výše 386 099 mil. Kčs.

ČNB má v České republice postavení ústřední banky. Je to orgán, který dohlíží na finanční trh. Činnost je prováděna na základě zákona⁶ o ČNB a jiných právních předpisů. Tento veřejnoprávní subjekt sídlí v hlavním městě Praze. Jako správnímu úřadu jí byly svěřeny kompetence v takovém, rozsahu, jaký stanovuje zákon. Na základě tohoto zákona hospodaří se státním majetkem, který jí byl svěřen. Nejvyšší řídicí orgán se skládá z bankovní rady, jejíž členy jsou guvernér, dva viceguvernéři a čtyři vrchní ředitelé. Všichni tito členové jsou jmenováni prezidentem na dobu šesti let.

Mezi hlavní cíle ČNB patří určování měnové politiky, vydávání bankovek a mincí, řízení peněžního oběhu, zprostředkování platebního styku a zúčtování bank, vykonávání dohledu nad bankovním sektorem, kapitálovým trhem, pojišťovnictvím,

⁵ Viz zákon č. 541/1992 Sb.

⁶ Viz zákon č.6/1993 Sb., o České národní bance

penzijním připojištěním, družstevními záložnami, institucemi elektronických peněz a devizový dohled. Součástí činností ČNB je poskytování služeb veřejnému sektoru. U centrální banky jsou vedeny bankovní účty organizací napojených na státní rozpočet a je pověřena Ministerstvem financí ČR provádět operace se státními cennými papíry. Již od vzniku SBČS má ČNB 7 regionálních poboček (v Praze, Ústí nad Labem, Plzni, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Brně a Ostravě).

Od 1. 5. 2004 je ČNB součástí Evropského systému centrálních bank, který se skládá z Evropské centrální banky a národních centrálních bank.

1.6.3 Komerční bankovníctví od roku 1993

Jak již bylo řečeno, začaly se mezi léty 1992 – 1993 projevovat problémy s dříve neuváženě poskytnutými úvěry, finanční skandály a neuvážené hospodaření a neprůhledné aktivity na kapitálových trzích.

Mezi první banky, které musely ukončit svojí činnost, byla Kreditní a průmyslová banka Praha. Rok 1994 byl charakteristický finančními skandály, které vyústily k likvidaci banky Bohemia, která byla první bankou, která byla v likvidaci v poválečné sféře. Pozdější likvidaci se téhož roku nevyhnula ani AB banka.

Aby se zabránilo dalším problémům, byla ČNB nucena výrazně omezit udělování licencí. Během roku 1994 se toto udělování téměř zastavilo. V udělování licencí se pokračovalo pouze u stavebních spořitelů se zahraniční účastí, licenci obdržela úzce specializovaná Česká eskomptní banka v roce 1995 a jedna pobočka a jedná dceřiná společnost zahraničních bank.

Nejhorší rokem se stal rok 1996, kdy kulminovaly problémy s dříve poskytnutými úvěry a kdy došlo ke zpřísnění přístupu ČNB ke komerčním bankám v rámci konsolidačního programu. Došlo ke třem krokům, které byla nucena ČNB provést:

- V likvidaci se ocitly První slezská banka a Kreditní banka Plzeň

- Nucená správa byla uvalena na Ekoagrobanku, Realitbanku, a Velkomoravskou banku
- Uvalení nucené správy na největší soukromou banku bez státního podílu Agrobanku, u níž byly vklady garantovány centrální bankou.

Díky konsolidačnímu programu se podařilo centrální bance stabilizovat bankovní sektor a očistit ho od nejproblémovějších malých a středních bank. Pro zbylé problémy zavedla ČNB stabilizační program, který měl dokončit očistu sektoru. V rámci tohoto programu mohly banky po splnění stanovených podmínek odprodat špatná aktiva se zpětným odkupem na dobu 7 let České finanční, s. r. o., aby získaly kvalitní rezervy. Česká finanční, s. r. o. se pak snažila s ostatními bankami vymoci dlužné částky od dlužníků zpět.

Tento stabilizační program a dvě bankovní novely, které vyšly v platnost v roce 1998, dokázaly stabilizovat bankovní sektor a zpřísnit podmínky pro činnosti bankovních institucí.

1.6.4 Specializace bank v českém bankovníctví

Oproti roku 1990, kdy se počítalo, že bankovní instituce budou univerzální, došlo k segmentaci některých bank. Mezi banky se speciálním zaměřením se vyčlenili zejména stavební spořitelny hypoteční banky.

V rámci českého bankovního sektoru došlo k založení třech specializovaných bank (Konsolidační banka, Českomoravská záruční a rozvojová banka a Česká exportní banka). Do bankovního sektoru se musí ještě zařadit spořitelny a úvěrová družstva.

1.6.5 Stavební spořitelny

Činnost stavebních spořitelem umožnil u nás zákon⁷ o stavebním spoření, který byl uveden v platnost 1. dubna 1993. Hlavní důvodem pro přijetí tohoto zákona byla zkušenost ze zahraničí, šlo efektivní řešení problémů s bydlením.

Stavební spoření je koncipováno stejným způsobem, jako je v Německu a Rakousku. Jde o kombinaci spoření a poskytování úvěrů za předem stanovených podmínek.

1.6.6 Hypoteční banky

S existencí hypotečních bank se počítalo již v roce 1990, kdy zákon o dluhopisech vymezoval hypoteční zástavní listy a hypoteční úvěry.

Ke skutečnému rozvoji hypotečního bankovníctví došlo až v roce 1995, kdy bylo znovelizováno pět zákonů, které vytvořily podmínky pro hypoteční bankovníctví.

1.6.7 Současný stav⁸

Současné době působí na českém bankovním trhu 31 bank a 6 stavebních spořitelem. Z 37 bankovních institucí působí 8 bank s převážně českou účastí, 14 bank s převážně zahraniční účastí a 15 poboček zahraničních bank (viz. Příloha č. 2)

2 Fungování komerčních bank

Díky své podstatě řadíme bankovníctví do sféry služeb, které mají nemateriální povahu. Charakteristickým rysem těchto služeb je, že pro jejich hodnotu jsou z větší části rozhodující nemateriální faktory a vliv nemateriální části je zcela irelevantní.

⁷ Viz. zákon č. 96/1993 Sb., o stavební spoření a státní podpoře stavebního spoření

⁸ Česká národní banka (online), (cit. z 12. 3. 2008). Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_sektor/seznam_instituci/seznam_bank/seznam_abc.html

2.1 Obchodní banky v ČR

Fungování bank je zakotveno v zákoně o bankách⁹, který stanovuje, co musí banky splňovat. V tomto zákoně jsou zpracovány předpisy¹⁰ Evropských společenství, které byly nutné pro vstup do EU.

Vymezení pojmu banky

Banka je:

- Jedná se o právnické osoby se sídlem v ČR, založené jako a. s. nebo může jít o státní peněžní ústav
- Přijímají vklady¹¹ od veřejností. Ve skutečnosti u nás přijímají vklady nejen banky. Například jsou zde podílové fondy, které přijímají peněžní prostředky představující určitý závazek vůči vkladateli na jejich výplatu.
- Poskytují úvěry. Za úvěr se považují dočasně poskytnuté peněžní prostředky v jakékoliv formě. Poskytování úvěrů u nás není vyhrazeno pouze bankám.
- Je nutné povolení působit jako banka. Pro provádění bankovní činnosti je nutná licence od České národní banky, která se uděluje na základě následujících náležitostí:
 - ✓ Původ, dostatečnost a složení základního jmění banky
 - ✓ Odbornou způsobilost a občanskou bezúhonnost osob ve vedení banky
 - ✓ Technické a organizační předpoklady
 - ✓ Reálnost ekonomických kalkulací o budoucí likviditě a rentabilitě banky

⁹ Zákon č. 21/1992 o bankách, § 1, odst.1

¹⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/19/ES ze dne 30. Května 1994 o systémech pojištění vkladů

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/24/ES ze dne 4. dubna 2001 o reorganizaci a likvidaci úvěrových institucí

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES ze dne 14. června 2006 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu (přepracované znění)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/49/ES ze 14. června 2006 o kapitálové přiměřenosti investičních podniků a úvěrových institucí (přepracované znění)

¹¹ Zákon č. 21/1992 o bankách §1, odst. 2 vymezuje pojem vklad jako peněžní prostředek, který představuje závazek vůči vkladateli na jejich výplatu.

V zákoně¹² je vymezena řada dalších činností, které mohou banky vykonávat. U některých činností je nutné povolení ČNB nebo udělení licence (např. poskytování hypotéčních úvěrů)

2.2 Struktura českého bankovního systému

Český bankovní systém můžeme zařadit do dvou stupňového systému univerzálního bankovníctví se specializovaným druhem bank – stavebními spořitelny, hypotéčními bankami, úvěrovými družstvy a dalšími specializovanými bankami¹³

Členění bank:

2.2.1 Univerzální banka

Dle zákona o bankách¹⁴ je banka PO, která přijímá vklady od veřejnosti a poskytuje úvěry.

Vedle těchto dvou základních funkcí má ještě další, na které musí mít licence.

Další funkce univerzálních bank

- Banka investuje do cenných papírů na vlastní účet
- Poskytuje finanční pronájem (leasing)
- Zprostředkovává platební styk a zúčtování
- Vydává a spravuje platební prostředky (platební karty, cestovní šeky)
- Poskytuje záruky
- Otevírá akreditiv
- Zajišťuje inkasa
- Vykonává finanční makléřství
- Vykonává funkci depozitáře

¹² Zákon č. 21/1992 o bankách § 1, odst. 3

¹³ Jde o Konsolidační banka, Česká exportní banka, Českomoravská záruční a rozvojová banka.

¹⁴ Zákon č. 21/1992 §1, odst. 1 vymezuje základní činnost banky

- Vykonává směnárenskou činnost (nákup devizových prostředků)
- Poskytuje bankovní informace
- Pronajímá bezpečnostní schránky
- Obchoduje na vlastní účet nebo na účet klienta s devizovými hodnotami a se zlatem

2.2.2 Stavební spořitelna

Dle zákona o bankách jde o banky, takže podléhají stejnému režimu jako univerzální banky. Dále podléhají zákonu o stavebním spoření¹⁵ a je nutné jich vydání souhlasu Ministerstva financí ČR, aby mohly působit jako bankovní instituce.

Jde o specializované banky, které provádějí stavební spoření (popř. některé další činnosti, které jsou vymezené tímto zákonem). Poskytování tohoto spoření je v naší republice odděleno do samostatných specializovaných bank, proto nemohou univerzální banky tento produkt nabízet

U stavebního spoření jde o kombinaci spoření a poskytování účelových úvěrů, které jsou za přesně stanovených podmínek určeny na bytové potřeby.

¹⁵ Zákon č. 96/1993 Sb. O stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření ve znění zákona č. 83/1995 Sb.

Struktura¹⁶ bilance stavební spořitelny

Na základě této struktury se nám více přiblíží fungování stavební spořitelny.

AKTIVA		PASIVA
<i>Úvěry poskytnuté FO v rámci stavebního spoření</i>		Vklady účastníků stavebního spoření (vč. Státní podpory a úroků)
<i>Úvěry poskytované právnickým osobám v rámci stavebního spoření</i>		Úvěry od jiných úvěrových institucí Emise vlastních dluhopisů s max. splatností 5 let
<i>Meziúvěry – úvěry účastníkům, kteří ještě nemají nárok na poskytnutí úvěru ze stavebního spoření, na dřívější úhradu nákladů na bytové potřeby (max. do výše cíl. částky)</i>	Max. do výše 20 % součtu cílových částek podle uzavřených smluv dle stavu na konci čtvrtletí	
<i>Půjčky firmám, jejichž výrobky a služby jsou určeny pro uspokojování bytových potřeb</i>		
<i>Majetkový podíl v jiné stavební pojišťovně (nutný souhlas ČNB)</i>		
<i>Podíly a účasti na obchodních společnostech zabývajících se výstavbou bytů, rodinných domů nebo výrobou pro tyto účely (max. do výše 1/3 základního jmění společnosti)</i>		
<i>Vklady u bank, hypotéční zástavní listy, státní dluhopisy, dluhopisy se státní zárukou, poukázky ČNB</i>		
<i>Podrozvaha</i>		
<i>Záruky za půjčky, které by byla oprávněna poskytnout</i>		

Tabulka 3 Základní struktura bilance stavební spořitelny

¹⁶ DVORÁK, Petr. Bankovníctví. x vyd. Praha: VŠE 1998. ISBN 80 – 7079 – 585 – 9.

2.2.3 Hypoteční banky

Jde o banky, které se specializují na oblast hypotečního bankovníctví. Jde o získávání zdrojů emisí hypotečních zástavních listů a jejich poskytování formou hypotečních úvěrů.

Pro tuto činnost je nutná licence, ale na rozdíl od stavebního spoření, můžou provádět hypoteční obchody jak univerzální, tak i specializované banky. U univerzálních bank je nutné oddělení hypotečních obchodů od ostatních obchodů banky.

Struktura 17 bilance hypoteční banky

<i>AKTIVA</i>		<i>PASIVA</i>
<i>Hypoteční úvěry poskytované max. do výše 70% ceny nemovitosti zastavené jako zajištění úvěru (tzv. řádné krytí hypotečních zástavních listů)</i>		Emise hypotečních zástavních listů
<i>Náhradní krytí</i>	Max. do	
✓ <i>Hotovost</i>	výše 10%	
✓ <i>Vklady u ČNB</i>	jmenovité	
✓ <i>St. dluhopisy</i>	hodnoty	
✓ <i>Dluhopisy emitované ČNB</i>	hypotečních zástavních listů	

Tabulka 4 Základní struktura bilance hypoteční banky

2.2.4 Spořitelní a úvěrová družstva (družstevní záložny)

Dle zákona¹⁸ je základní činností poskytování bankovních popř. jiných služeb výhradně svým členům.

¹⁷ DVOŘÁK, Petr. Bankovníctví. x vyd. Praha: VŠE 1998. ISBN 80 – 7079 – 585 – 9. s. 80

Základní struktura¹⁹ bilance družstevní záložny

Jsou zde zobrazeny základní funkce družstevní záložny

<i>AKTIVA</i>	<i>PASIVA</i>
<i>Úvěry poskytované svým členům</i>	Vklady členů družstevní záložny
<i>Vklady a úvěry u jiných spořitelních a úvěrních družstev</i>	Vklady a úvěry od jiných družstevních záložen
<i>Vklady bank</i>	Úvěry od bank
<i>St. dluhopisy, komunální obligace a hypotéční zástavní listy</i>	Základní jmění složené z členských podílů
<i>Majetkový podíl v právnické osobě, která není založena za účelem podnikání</i>	Rizikový fond vytvářený přiděly ve výši nejméně 10% ročního zisku po zdanění
<i>Návratná finanční výpomoc Zajišťovacímu fondu</i>	Rezervní fond vytvářen přiděly ve výši nejméně jedné desetiny ročního zisku po zdanění
<i>Majetek, který slouží jen k výkonu činnosti družstevní záložny</i>	
<i>Podrozkvaha</i>	
<i>Záruky za úvěry poskytnuté členům družstevní záložny jinými osobami</i>	

Tabulka 5 Základní struktura bilance družstevní záložny

3 Možnosti specializace komerčních bank ve směru k regionům

Bankovní produkty jsou jednotlivé služby, které banky samostatně nabízejí a většinou za úplatu provádějí.

¹⁸ Viz zákon 87/1995 o spořitelních a úvěrních družstvech. Dále se vztahují i ustanovení obchodního zákoníku (§ 221-260), které upravují postavení družstva.

¹⁹ DVORÁK, Petr. Bankovníctví. x vyd. Praha: VŠE 1998. ISBN 80 – 7079 – 585 – 9. s. 83

I přes odlišnost nabízených produktů lze nalézt společné vlastnosti:

- Nemateriální charakter – nejsou vidět, nedají se skladovat a nelze je nechat patentovat
- Dualismus – propojení věcné a hodnotové stránky či propojení objemové části (např. výše úvěru) a množství nabízených produktů
- Vzájemná propojenost a podmíněnost – jsou produkty, které nemohou být bez sebe (např. k existenci bezhotovostního platebního styku je nutná existence bankovního účtu)

Komerční banky mají řadu produktů, kterými se mohou specializovat ke komunálním klientům. Od 90. let minulého století se neustále podporuje spolupráce veřejného a soukromého sektoru (PPP). Součástí této spolupráce se mohou stát i banky se svými produkty:

- Mohou vyřešit nedostatek finančních prostředků na zabezpečení státek a služeb
- Komunální sféra může zajistit kvalitnější poskytování těchto statků
- Zajištění dlouhodobých investic do veřejné infrastruktury a veřejných služeb
- Zhodnotit dočasně volné prostředky
- Poskytnout finanční prostředky při jejich nedostatku či při nesouladu mezi příjmy a náklady

3.1 Nejběžnější bankovní produkty

3.1.1 Bankovní účet

Mezi základní produkty, které komerční banky specializované na komunální sféru poskytují, patří vedení bankovního účtu. Takovýto účet je určen městům, obcím, krajům, městským, obecním úřadům a příspěvkovým organizacím.

Tento základní bankovní produkt slouží k ukládání peněžních prostředků a k realizaci hotovostního a bezhotovostního platebního styku.

Bankovní účet může být veden jak v domácí měně, tak i v zahraniční měně (např. USD, GBP, EUR)

Součástí běžných účtů jsou speciální komunální a regionální účty. Jde o speciální skupinu účtů rozpočtového hospodaření. Tyto účty umožňují lepší přehlednost nad příjmovými a výdajovými účty a kontrolu nad financováním investičních akcí a sledováním, z hlediska financování, organizačních složek.

3.1.2 Bankovní úvěr

Úvěr je chápán jako půjčení peněz věřitele, který disponuje dočasně volnými finančními prostředky, dlužníkovi, který je ochoten za tuto půjčku zaplatit v průběhu doby nebo v době splatnosti určitý peněžité úrok.

Komerční banky mohou komunální sféře poskytnout tyto druhy bankovních úvěrů:

- **Krátkodobé úvěry**

Tento úvěr se také nazývá překlenovací a často bývá využit i vícekrát během roku. Municipality jej využívají v případě vzniku časového nesouladu mezi připsáním došlých příjmů na příjmový účet municipálního rozpočtu a úhradou potřebných výdajů z výdajových účtů municipálních rozpočtů vedených u peněžních ústavů k zajištění veřejných statků a služeb. Tyto úvěry nejčastěji poskytuje peněžní ústav, který vede účty municipálního rozpočtu, s dobou splatnosti do jednoho roku.

- Střednědobé úvěry – splatnost se pohybuje mezi 1 – 5 lety
- Dlouhodobé úvěry – splatnost je delší než 5 let

Dlouhodobé a střednědobé úvěry jsou návratné příjmy kapitálového rozpočtu sloužící k profinancování investic v oblasti veřejného sektoru. Financování

nákladů na investice ve veřejném sektoru se tak rozloží na více generací, které mají z takových investic užitek (výstavby kanalizací, vodovodů, atd.).

- Kontokorentní úvěry – slouží jako překlenovací úvěr mezi nesrovnalostmi mezi příjmy a náklady
- Syndikovaný úvěr – jde o úvěr, který může být poskytnut i více bankami, při plánovaných výdajích na velké investice
- Úvěry poskytnuté ke Strukturálním fondům EU – jde o úvěry, které zajišťují předfinancování různých projektů, zajišťují dostatek finančních prostředků při zpoždění obdržených financí z těchto fondů.

3.1.3 Finanční leasing

Jde o finanční produkt, kterým lze financovat pořízení movité věci. Vlastníkem se klient stane až na konci leasingu. V případě komunální sféry slouží k financování investičních potřeb měst a obcí.

3.1.4 Komunální hypoteční úvěr

Jedná se o úvěr, který je zajištěn zástavním právem k nemovitosti. Nejběžnější použití tohoto úvěru je k nákupu nemovitosti sloužící k bydlení či pronájmu.

Většina úvěrů je splácena měsíčně. Mezi nejběžnější způsoby splácení je anuitní splácení, kdy je stabilní výše splátky určována úrokovou mírou. Pokud je v čase shodná výše úrokové míry, tak se i výše splátky nemění. Ke změně dochází v poměru mezi splátkou úroku a jistiny.

Mezi další druhy splácení patří degresivní, progresivní splácení a úvěry, které jsou spláceny jednorázově z výnosu jiného finančního produktu.

Tento hypoteční úvěr, jehož splatnost může být až 20 let, slouží k financování nemovitostí a to jak nemovitosti s nárokem na státní příspěvek, tak i pro nemovitosti bez nároku na státní příspěvek.

Tento státní příspěvek je určen pro novou bytovou výstavbu a na financování bytového fondu ve vlastnictví obcí v rámci „Programu na podporu oprav bytových domů postavených panelovou technologií“ (vydaném MMR k nařízení vlády č. 384/2000Sb).

3.1.5 Depozitní produkty

Depozitní produkty slouží k zhodnocení dočasně volných finančních prostředků. Mezi tyto produkty patří termínovaný vklad. Jde o uložení peněžních prostředků na dobu, kdy klient ví, že je nebude potřebovat. Tento účet je úročený pevnou sazbou, jejíž výnosnost závisí na výši uložené částky a době, po kterou je poležena na tomto účtu.

Depozitní směnka je cenný papír se splatností do 1 roku. Aby směnky mohla být vystavena, musí existovat dva subjekty. Výstavce (směnečný dlužník) zavazující se v textu směnky, že zaplatí na místě a v čase určeném. Na straně druhé je osoba, které směnku kupuje.

3.1.6 Podílové fondy

Účelem podílových fondů je shromažďování finančních prostředků od jednotlivých investorů. Těmito investory mohou být FO i PO. Úkolem těchto podílových fondů je investování do různých instrumentů, které se vyskytují na finančním trhu. Správou podílových fondů je pověřen manažer fondu, který rozhoduje o způsobu investování svěřených prostředků.

Podílové fondy tvoří skupiny osob, které mají podobné investiční záměry a nechtějí investovat samostatně. Tyto skupiny si najímají profesionální manažery, kteří investují tyto finanční prostředky do cenných papírů, jako jsou obligace, akce nebo krátkodobé cenné papíry.

3.1.7 Komunální dluhopisy

Dluhopis²⁰ je zastupitelný cenný papír, s nímž je spojeno právo na splacení dlužné částky a povinnost emitenta toto právo uspokojit

Tyto dluhopisy mohou vydávat obce nebo banky, které z výtěžku poskytují obcím úvěry. Tyto finanční prostředky jsou účelově využity na budování infrastruktury v obci, jedná se zejména o výstavby plynovodů, komunikací, kanalizací a elektrifikace. Stejně jako státní dluhopisy, tak i dluhopisy komunální jsou nízko rizikové, nabízejí celkem dobré zhodnocení, u některých jsou možná i daňová zvýhodnění a možnosti předčasné výpovědi či odkupu. Mezi největší investory, kteří odkupují tyto dluhopisy, patří zejména pojišťovny a podílové fondy. Tyto dluhopisy jsou spláceny buď ze státního nebo z obecního rozpočtu.

4 Konkrétní bankovní produkty pro komunální sféru

Tato část bakalářské práce je zaměřena na průzkum bankovního trhu v ČR, jehož cílem je zjištění, kolik bankovních institucí poskytuje své služby i pro komunální sféru.

V další části jsem vybral tři základní bankovní produkty, které nabízejí vybrané banky obcím a provedu vzájemné porovnání úrokových sazeb a základních poplatků za vedení těchto produktů.

4.1 Průzkum trhu

Průzkum bankovního trhu a následně zjištění, kolik bankovních institucí se zabývá poskytováním služeb pro komunální sféru, provedu pomocí informací, které jednotlivé banky poskytují na svých webových stránkách. K hledání informací využiji aktualizovaný seznam bankovních institucí působících v České republice, který zveřejňuje Česká národní banka na internetových stránkách, kde jsou zveřejněny základní informace o bankovních institucích.

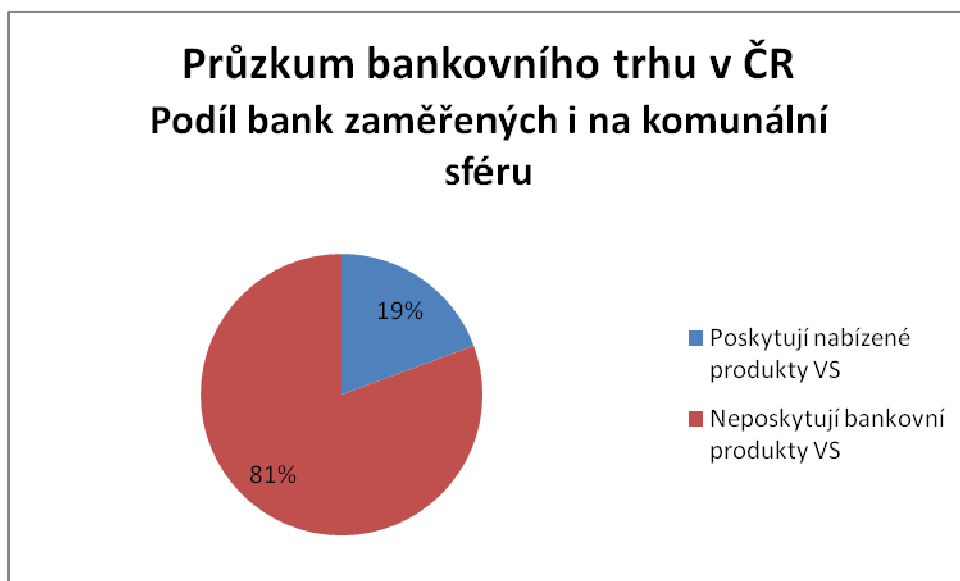
²⁰ Viz zákon č. 190/2004 Sb. o dluhopisech, § 2 odst. 1

4.1.1 Průzkum trhu²¹

Pořadí	Banky	Poskytuje	Neposkytuje
1	ABN AMRO BANK N.V		ne
2	BANCO POPOLARE Česká republika, a. s.		ne
3	Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ (Holland) N.V. Prague Branch, organizační složka		ne
4	BRE BANK S. A., organizační složka podniku		ne
5	BAWAG Bank CZ a.s.		ne
6	CALYON S.A., organizační složka		ne
7	Citibank Europe plc, organizační složka		ne
8	COMMERZBANK Aktiengesellschaft, pobočka Praha		ne
9	Česká exportní banka, a.s., zkráceně ČEB, a.s.		ne
10	Česká spořitelna, a.s.	ano	
11	Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s		ne
12	Československá obchodní banka, a.s	ano	
13	Deutsche Bank Aktiengesellschaft Filiale Prag, organizační složka		ne
14	eBanka, a.s.		ne
15	Fortis Bank SA/NV, pobočka Česká republika		ne
16	GE Money Bank, a.s.		ne
17	HSBC Bank plc - pobočka Praha		ne
18	Hypoteční banka, a.s.		ne
19	ING Bank N.V.		ne
20	J&T BANKA, a.s.		ne
21	Komerční banka, a.s.	ano	
22	Oberbank AG pobočka Česká republika		ne
23	PPF banka a.s.	ano	
24	PRIVAT BANK AG der Raiffeisenlandesbank Oberösterreich, pobočka Česká republika		ne
25	Raiffeisenbank a. s.		ne
26	Raiffeisenbank im Stiftland eG pobočka Cheb, odštěpný závod		ne
27	UniCredit Bank Czech Republic, a.s.	ano	
28	Volksbank CZ, a.s.	ano	
29	Všeobecná úverová banka a.s., pobočka Praha; zkráceně: VUB, a.s., pobočka Praha		ne
30	Waldviertler Sparkasse von 1842 AG		ne
31	Wüstenrot hypoteční banka a.s		ne

Tabulka 6 Průzkum trhu

²¹ Česká národní banka, (online), (cit. z 12. 3. 2008) Dostupné z WWW:
http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_sektor/seznam_institu_ci/seznam_bank/seznam_abc.html

Obrázek 1 Průzkum bankovního trhu v ČR

4.1.2 Výsledek průzkumu

K průzkumu bankovního trhu jsem využil aktualizovaný seznam bankovních institucí působících v ČR zveřejňovaný na internetových stránkách ČNB. Z tohoto seznamu jsem využil kontaktní údaje, abych mohl provést průzkum nabízených bankovních produktů, abych zjistil, že z 31 bankovních institucí poskytuje 6 institucí bankovní produkty určené přímo pro veřejný sektor. Jde o následující banky:

- Česká spořitelna, a. s.
- Československá obchodní banka, a. s.
- Komerční banka, a. s.
- PPF banka, a. s.
- Unikreditbank CZ, a. s.
- Volksbank CZ, a. s.

Banky poskytují tyto služby jak jednotlivě, tak i komplexně v různých balíčcích a jsou velice pečlivě propracované a jsou poskytovány na stejné úrovni jako služby

nabízené komerční sféře. V těchto balíčcích jsou obsaženy jak služby za vedení bankovních účtů, tak i různé bankovní úvěry, krátkodobé i dlouhodobé možnosti investování.

Ostatních 25 institucí je zaměřeno pouze na komerční sféru. Jde o zákazníky z řad jednotlivců (FO), malých a středních firem a velkých podniků.

4.2 Komparace bankovních produktů

K porovnání vybraných bankovních produktů využiji sazebníky, které jsou zveřejněny na internetových stránkách u některých šesti bankovních institucí, které poskytují své bankovní služby městům a obcím.

Bohužel ne všechny z těchto šesti bank zveřejňují informace o sazbách a poplatcích, které jsou určeny jednotlivým klientům. Důvody jsou různé, některé přistupují ke svým klientům individuálně a některé tají informace před konkurencí a sazby poskytují až případným klientům. Proto porovnání zvolených produktů je pouze orientační.

K porovnání jsem zvolil běžný bankovní účet, který je nabízený zvlášť a ne v balíčcích, protože jednotlivé balíčky pro municipality se mohou lišit poskytovanými službami. Jako další produkt jsem vybral k porovnání úrokovou sazbu běžný bankovní úvěr, který může být krátkodobý, střednědobý a dlouhodobý. A jako třetí porovnávaný produkt jsem zvolil termínový vklad se splatností do 1 měsíce, s pevnou úrokovou sazbou a s maximální částkou do Kč 499 999,-.

Tyto produkty jsem vybral, protože pro porovnání poslouží nejlépe, neboť jsou běžné.

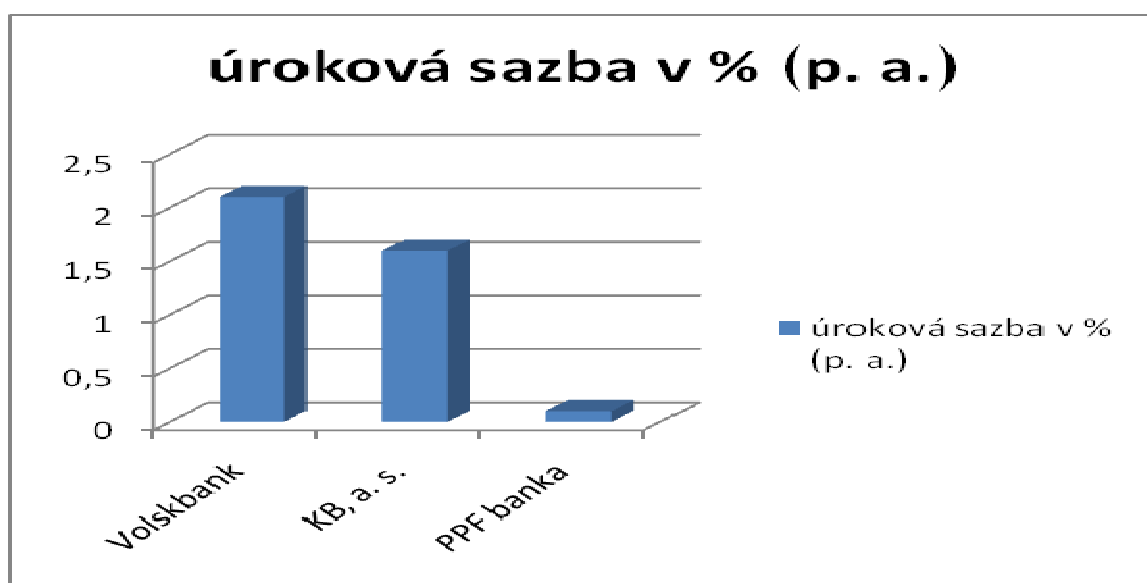
4.2.1 Běžný bankovní účet

Běžný bankovní účet (1 mil - 4 999 999)		
banka	úroková sazba v % (p. a.)	název produktu
Volskbank, a. s.	2,1	Běžný účet pro obce a města
KB, a. s.	1,6	Běžný účet pro obce a města
PPF banka, a. s.	0,1	Běžný účet komunální sféry v CZK

Tabulka 7 Běžný účet - úroková sazba

Běžný bankovní účet (1 mil – 4 999 999 Kč)	
Banka	Poplatek za vedení běžného účtu
Volskbank, a. s.	Kč 129,-/měsíčně
KB, a. s.	Kč 110,-/měsíčně
PPF banka, a. s.	Kč 0,-/měsíčně

Tabulka 8 Běžný účet - poplatek za vedení

Obrázek 2 Úroková sazba za vedení běžného účtu

4.2.2 Výsledek komparace

Z dostupných sazebníků, které banky zveřejnily na svých internetových stránkách, jsem porovnal úrokové sazby a poplatky za vedení běžného účtu.

Komunální banka (Ano či ne)

K porovnání jsem měl k dispozici pouze tři banky, které uvádějí sazby určené pro komunální klientelu.

Úroková sazba uvedená v jednotlivých sazebnících těchto tří bank se pohybuje v rozmezí od 0,10% až 2,1% za rok. Běžný účet s nejnižší úrokovou sazbou nabízí PPF banka, a. s., oproti tomu Volksbank CZ, a. s. nabízí z těchto tří bank, které zveřejnili své sazebníky, běžný účet s nejvyšší úrokovou sazbou pohybující se okolo dvou procent.

V porovnání výší poplatků za vedení běžných účtů vychází nejlépe PPF banka, a. s., která poskytuje vedení nejméně úročeného běžného účtu bezplatně. Dle očekávání si účtuje za vedení nejvíce Volksbank CZ, a. s., která také poskytuje jedny z nejvíce úročených běžných účtů, které jsou nabízené určené městům a obcím v České republice. Výše poplatků se u těchto porovnávaných bank pohybuje v rozmezí 0 – 130 Kč/měsíčně.

V případě rozhodování obce či města pro zvolení bankovní instituce, u které by byl založen běžný účet, by nejlépe vyšla Volksbank CZ, a. s., která i přes nejvyšší poplatky za vedení účtu, poskytuje nejvyšší roční úrokovou sazbu.

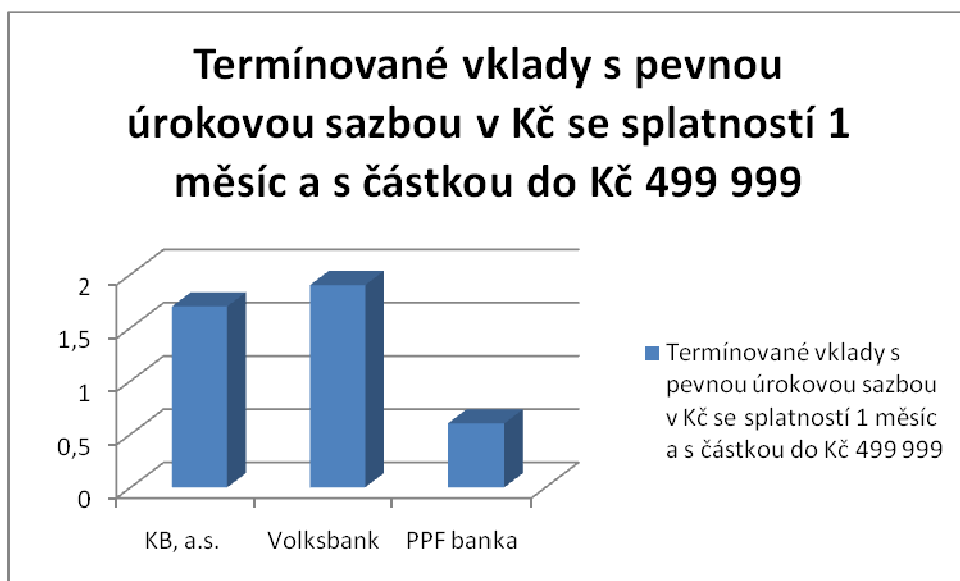
4.2.3 Termínovaný vklad

Termínované vklady s pevnou úrokovou sazbou v Kč se splatností 1 měsíc a s částkou do Kč 499 999, 99	
Banka	Úroková sazba v %
KB, a.s.	1,7
Volksbank	1,9
PPF banka	0,6

Tabulka 9 Termínovaný vklad - úroková sazba

Poplatek za vedení termínovaných účtů	
Banka	Poplatek
Volksbank, a. s.	zdarma
PPF banka, a. s.	zdarma
KB, a. s.	zdarma
ČS, a. s.	zdarma

Tabulka 10 Termínovaný vklad - vedení účtu

Obrázek 3 Termínované vklady

4.2.4 Výsledek Komparace

U termínovaných vkladů určených pro komunální sféru jsem porovnával úrokovou sazbu se splatností 1 měsíc a s maximální částkou do Kč 499 999,- a poplatky za vedení účtů. Ke komparaci jsem měl k dispozici opět pouze tři sazebníky tří bank (Volksbank CZ, a. s., Komerční banka, a. s., PPF banka, a. s.).

Porovnávání výší poplatků za vedení termínovaných vkladů se splatností 1 měsíc bylo velice jednoduché, protože ani jedna z porovnávaných bank si neúčtuje za vedení termínovaných účtů žádné poplatky.

Z těchto tří bank nabízí nejlépe úročený termínovaný vklad určený pro komunální sféru, se splatností do 1 měsíce a maximální částkou do Kč 499 999,-, Volksbank CZ, a. s. jejíž úrok se pohybuje do 2%. V tomto porovnání nabízí nejméně úročený termínovaný účet PPF banka, a. s., jejíž úrok se pohybuje okolo 0,6%. Komerční banka, a. s. se v nabízení termínovaných účtů nachází uprostřed v této komparaci, stejně jako v předešlém porovnávání poskytovaných běžných účtů, které jsou určeny pro komunální sféru.

Rozpětí těchto úrokových sazeb se nachází v intervalu od 0,5% - 2%.

4.2.5 Financování

Bankovní úvěry	
Banka	Úroková sazba
Volksbank, a. s.	individuální sazba
PPF banka, a. s.	repo sazba + přirážka
KB, a. s.	individuální sazba
ČS, a. s.	základní úroková sazba je 6,3 %, ale pro klienty komunální sféry jsou stanovovány individuálně

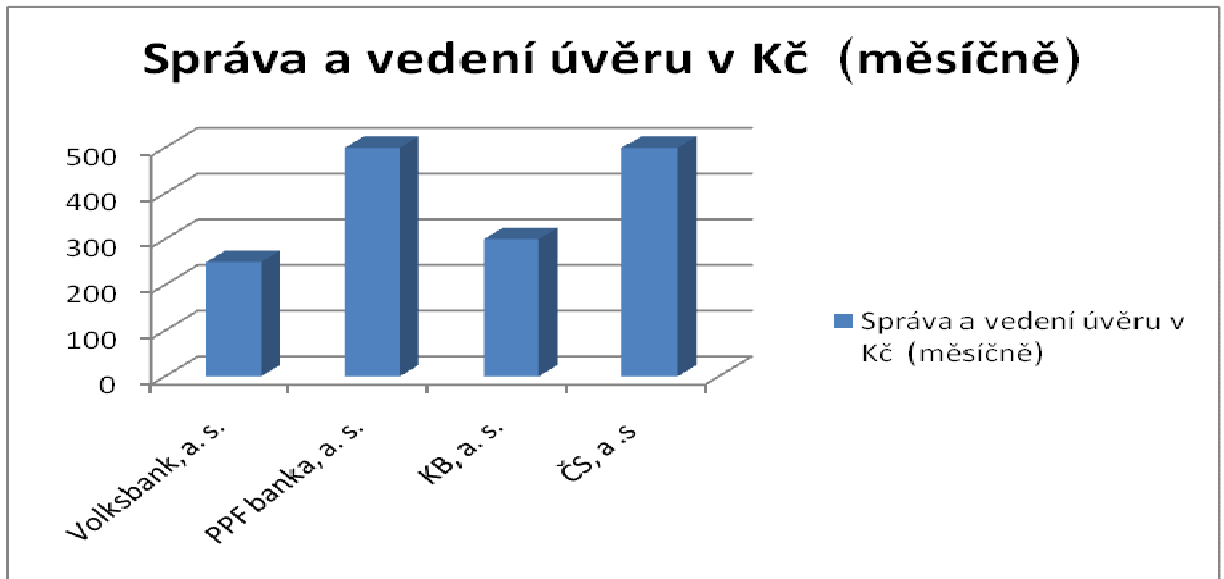
Tabulka 11 Financování - úroková sazba

Poplatky za poskytnutí úvěru		
Banka	Poplatek za posouzení úvěru	Poplatek za zpracování úvěru
Volksbank, a. s.	zdarma	1,5 % z výše úvěru
PPF banka, a. s.	zdarma	individuální sazba
KB, a. s.	Individuálně	individuální sazba
ČS, a. s.	Individuálně	0,6% z výše úvěru

Tabulka 12 Financování - poplatky za poskytnutí

Poplatek za správu a vedení úvěru	
Banka	Výše měsíčního poplatku
Volksbank, a. s.	250
PPF banka, a. s.	500
KB, a. s.	300
ČS, a. s.	500

Tabulka 13 Financování - poplatky za vedení

Obrázek 4 Poplatek za vedení a správu úvěru

4.2.6 Výsledek komparace

V případě porovnání poskytovaných bankovních úvěrů pro komunální klientelu jsem nemusel rozlišovat časový horizont jednotlivých úvěrů, protože banky mají téměř stejný přístup ve stanovení úrokových sazeb a poplatků.

Pokud bych měl zhodnotit přístup k informacím o jednotlivých bankovních produktech u bankovních institucí, tak úvěry jsou nejlépe zveřejněné bankovní produkty a to jak pro municipality, tak i pro komerční sféru a lze si vybrat z celé škály různých druhů úvěrů. V případě municipalit jde nejspíš o nejčastější bankovní produkty, které banky nabízejí, neboť v poslední době dochází ke stále většímu rozvoji obcí, aby byly více atraktivní pro své obyvatele, k výstavbě a přestavbě mnohdy zastaralé infrastruktury atd. .

V případě porovnání úrokových sazeb poskytovaných bankovních úvěrů jsem mel k dispozici čtyři sazebníky bankovních institucí (KB, a. s., Volksbank CZ, a. s., PPF bank, a. s. a Česká spořitelna, a. s.) Všechny porovnávané banky mají uvedené, že poskytují individuální sazby. Akorát bližší informaci poskytují Česká spořitelna, a. s. a PPF banka, a. s., která udává, že úroková sazba se skládá z repo sazby a přírážky, která

Komunální banka (Ano či ne)

je individuálně stanovena. Česká spořitelna zase uvádí, že základní sazba je 6,3%, ale pro klienty může být stanovena individuálně.

Ve srovnání s poplatky s předchozími bankovními produkty je tu o několik poplatků navíc, jde o poplatek za posouzení úvěru a poplatek za zpracování úvěru. Výše poplatku za posouzení úvěru je u Komerční banky a České spořitelny stanovena individuálně. PPF banka a Volksbank si neúčtují za posouzení úvěru žádné poplatky.

U poplatků za zpracování úvěru se sazba pohybuje mezi 0,6% a 1,5% z výše úvěru. Nejvyšší sazbu si účtuje Volksbank CZ, a.s a nejnižší poplatek si účtuje Česká spořitelna, a. s.. Komerční banka a PPF banka stanovují výši poplatku individuálně.

Mnohem zajímavější je již porovnání výší poplatků za vedení úvěru, zde je vidět, která banka si výši tohoto poplatku kompenzuje nízký či zdarma účtovaný poplatek za posouzení úvěru. Volksbank, která si účtuje nejvyšší sazbu za zpracování úvěru, stanovila poplatek za vedení úvěru na Kč 250,-/měsíčně, zato u České spořitelny, a. s., jejíž výše poplatku za zpracování úvěru činila 0,6 % z výše úvěru, je stanoven poplatek na Kč 500,-/měsíčně společně s PPF bankou. Komerční banka si stanovila tento měsíční poplatek na Kč 300,-.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce s názvem Komunální banka (Ano či ne) bylo provést průzkum bankovního trhu, abych zjistil, zdali mají banky zájem o veřejný sektor. Druhá část této práce spočívala v porovnání hlavních bankovních produktů.

První kapitola „Tvorba bankovní soustavy v ČR (19. – 20. st.)“ je věnována historii bankovníctví v českých zemích. Zejména jsem se zaměřil na vývoj bankovníctví ve 20. století. Tato kapitola je věnována nejdůležitějším etapám a událostem, které ovlivnily bankovníctví v českých zemích. Závěr je věnován současnému stavu bankovního sektoru s celkovým přehledem bankovních institucí, které působí v České republice.

K vývoji bankovníctví v posledních patnácti letech mohu říci, že se bankovní sektor stabilizoval a krize, která postihla český bankovní trh ve druhé polovině devadesátých let, již odezněla. Současný počet bank je vyrovnaný, ale pokud bychom ho porovnali se stavem bankovníctví ve třicátých letech, tak zjistíme, že zde působilo mnohem více bankovních institucí. Současné bankovníctví je charakteristické svými fúzemi mezi bankami, zejména zahraničními, to způsobuje, že se banky řídí pokyny ze zahraničí, aniž by braly ohled na potřeby českého trhu.

V kapitole druhé „Fungování komerčních bank“ jsem se zaměřil na základní druhy komerčních bank, které působí v České republice a jejich základní principy fungování. Pro tento popis jsem zvolil jednoduchou formu rozvahy, která zjednodušeně popisuje, co jsou pro banku aktiva a pasiva.

Třetí kapitola „Možnost specializace komerčních bank ve směru k regionům“ se zabývá bankovními produkty, které jsou nejčastěji nabízené krajům a obcím. Jsou zde vysvětleny základní bankovní produkty a jejich možná specializace pro veřejný sektor.

Ve čtvrté kapitole „Konkrétní bankovní produkty pro komunální sféru“ jsem provedl samotný cíl této bakalářské práce.

V první části jsem provedl průzkum trhu, abych zjistil, kolik bank poskytuje své služby municipalitám. Dle mého názoru je počet bank zabývajících se komunální sférou nedostatečný, mohly by tu být i další banky, které by poskytovaly své služby municipalitám, aby se zvýšila konkurence. Současný stav vyhovuje spíše velkým obcím, pro které jsou sestavovány různé balíčky služeb. Mají sice vyšší výdaje, ale často mývají více možností, jak získat další finance.

Pokud se podíváme na český bankovní trh, tak zjistíme, že zde neexistuje žádná ryze česká banka, která by byla tvořená pouze českým kapitálem, to snižuje případné zásahy státu v případě krizových situací. Mohla by tu existovat banka, která by poskytovala své služby komunální sféře a třeba i agrární sféře. Podléhala by většímu veřejnému dohledu a v případě potřeb by stát mohl podnikat různá opatření při nárůstu zadlužení obcí, na rozdíl od zahraničních bank by tato banka mohla reagovat na konkrétní potřeby. Jsou tu i malé obce, které potřebují finanční prostředky na budování infrastruktury a další rozvoj pro zkvalitnění života v obci. Těchto obcí je v České republice většina a mohla by tu pro ně fungovat tato finanční instituce, která by poskytovala služby „šité na míru za rozumnou cenu“, aby nedocházelo k různým problémům s poskytováním úvěrů a k případnému zadlužování.

Druhá část je zaměřena na porovnání vybraných základních bankovních produktů. Zvolil jsem běžný účet určený pro obce, termínovaný vklad s pevnou úrokovou sazbou a s dobou splatnosti do jednoho měsíce, krátkodobý bankovní úvěr. Toto porovnání jsem mohl provést pouze na základě zveřejněných sazebníků jednotlivých bank. K porovnání mohlo dojít pouze u třech bankovních institucí, které zveřejnily podrobné informace o bankovních produktech. I přes tento nízký počet jsem

porovnání provedl a zjistil, že banky se v cenách svých produktů příliš neliší. V celkovém porovnání jsou vybrané banky v poskytování základních bankovních produktů shodné, pokud má některá banka nižší úrokové sazby u běžných účtů a termínovaných vkladů, účtuje si nižší poplatky spojené s těmito účty a naopak pokud jsou účty lépe úročeny. U poskytovaných úvěru je to obráceně, pokud poskytuje úvěr s vysokou úrokovou sazbou, účtují si nižší poplatky, je – li úvěr zatížen nižším úrokem, jsou ostatní poplatky vyšší.

Pokud bych měl zhodnotit zveřejnění bankovních produktů určených obcím, tak musím říci, že kvalita informací a přístup k nim je velice rozdílný. Při srovnání s podnikatelskou klientelou jsou informace nedostačující. Je jasné, že jiné podmínky bude mít malá obec než velká, ale i tak by měly banky zveřejňovat orientační sazby pro různé kategorie obcí a pro porovnání i veškeré sazebníky poplatků., což některé banky nedělají. Je možné, že to je způsobeno nízkým počtem bank zaměřených na obce, pro které je jednodušší získat tuto klientelu a to i přes nízkou informovanost a relativní složitost při hledání dané bankovní služby.

I přes nezáměr některých bank poskytnout informace mohu zkonstatovat, že se mi tyto dva hlavní cíle podařily splnit.

Zdroje

Literatura:

- 1) Bankovní institut, a . s.. Dějiny bankovníctví v českých zemích. Praha 1999, ISBN 80-7265-030-0
- 2) DVOŘÁK, Petr. Bankovníctví. X vyd. Praha: VŠE 1998. ISBN 80 – 7079 – 585 - 9
- 3) DVOŘÁK, Petr. Komerční bankovníctví pro bankéře a klienty. 2. Vyd. Praha: LINDE PRAHA, a. s. 2001, ISBN 80 – 7201 – 310 – 6
- 4) PEKOVÁ, Jitka. Finance územní samosprávy – územní aspekty veřejných financí. 1. Vyd. Praha: VICTORIA PUBLISHING 1995. ISBN 80 – 7187 – 024 – 2
- 5) POLIDAR V.: Management bank a bankovních obchodů, Praha, EKOPRESS, ISBN 901-991-0-0
- 6) PROVAZNÍKOVÁ, Romana. Financování měst, obcí a regionů. 1. vyd. Praha: Grada publishing 2007. ISBN 978 – 80 – 247 – 2097 – 5
- 7) REVENDA, Z.: *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Praha, Management Press, 2001. 613s. ISBN 80-7261-031-7
- 8) Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

Internetové odkazy:

- 1) ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, (online), (z 11. 3. 2008). Dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/ecb_escb/index.html,
- 2) ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, (online), (z 11. 3. 2008). Dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/
- 3) ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, (online), (z 11. 3. 2008). Dostupný z WWW: http://www.cnb.cz/cs/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_sektor/seznam_instituci/seznam_bank/seznam_abc.html
- 4) KOMERČNÍ BANKA, a. s. Dostupné z WWW: http://www.kb.cz/cs/seg/seg5/products/housing_dev_fund.shtml
- 5) KOMERČNÍ BANKA, a. s. Dostupné z WWW: http://www.kb.cz/cs/seg/seg5/products/ponte_program.shtml
- 6) KOMERČNÍ BANKA, a. s. Dostupné z WWW: http://www.kb.cz/cs/seg/seg5/products/municipality_package.shtml
- 7) KOMERČNÍ BANKA, a.s. Dostupné z WWW: http://www.kb.cz/cs/seg/seg5/products/municipal_loan_cf.shtml
- 8) PPF banka, a. s., (online), (11. 4. 2008). Dostupný z WWW: http://www.ppfbanka.cz/files/priloha_c_7-bezny_ucet.pdf,
- 9) PPF banka, a. s., (online), (11. 4. 2008). Dostupný z WWW: <http://www.ppfbanka.cz/?topmenu=9&screen=38>
- 10) SFINANCE.CZ, (online), (z 24. 3. 2008). Dostupný z WWW: <http://www.sfinance.cz/kapitalove-trhy/informace/dluhopisy/emitenti/>
- 11) VOLKSBANK CZ, a. s., (online), (9. 4. 2008). Dostupný z WWW: http://www.volksbank.cz/vb/jnp/cz/verejny_sektor/verejny_a_neverejny_sektor/bezne_ucty/index.html
- 12) VOLKSBANK CZ, a. s., (online), (z 9. 4. 2008). Dostupné z WWW: http://www.volksbank.cz/vb/jnp/cz/verejny_sektor/verejny_a_neverejny_sektor/financovani/index.html

- 13) UNIKREDITBANK, a. s., (online), (z 9. 4. 2008). Dostupný z WWW:
<http://www.unicreditbank.cz/cz/firmy/corporate-finance/municipalni-sektor.html>

Seznamy

Seznam grafů

Obrázek 1 Průzkum bankovního trhu v ČR.....	43
Obrázek 2 Úroková sazba za vedení běžného účtu.....	45
Obrázek 3 Termínované vklady.....	47
Obrázek 4 Poplatek za vedení a správu úvěru	49

Seznam tabulek

Tabulka 1 Hustota peněžních ústavů v ČSR v roce 1945	19
Tabulka 2 Předpokládané jmění	22
Tabulka 3 Základní struktura bilance stavební spořitelny	34
Tabulka 4 Základní struktura bilance hypoteční banky.....	35
Tabulka 5 Základní struktura bilance družstevní záložny	36
Tabulka 6 Průzkum trhu	42
Tabulka 7 Běžný účet - úroková sazba	45
Tabulka 8 Běžný účet - poplatek za vedení	45
Tabulka 9 Termínovaný vklad - úroková sazba.....	46
Tabulka 10 Termínovaný vklad - vedení účtu	47
Tabulka 11 Financování - úroková sazba	48
Tabulka 12 Financování - poplatky za poskytnutí.....	48
Tabulka 13 Financování - poplatky za vedení	48
Tabulka 14 Seznam bankovních institucí a stavebních spořitelen	58
Tabulka 15 Základní složky kapitálových zdrojů (1923 - 1936).....	59

Příloha č. 1

Zkratky:

ČEB - Česká eskomptní banka

ČNB – Česká národní banka

ČR – Česká republika

DB – Deutsche Bank

EU – European Union

FO – fyzická osoba

KB - Komerční banka

PO – právnická osoba

PPP- Public- Private Partnership

UV KSČ – Ústřední výbor Komunistické strany československé

ŽB – Živnostenská banka

Příloha č. 2

Banky	Stavební spořitelny
1 ABN AMRO BANK N.V	Českomoravská stavební spořitelna, a.s.
2 BANCO POPOLARE Česká republika, a. s.	HYPO stavební spořitelna a.s.
3 Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ (Holland) N.V. Prague Branch, organizační složka	Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s.
4 BRE BANK S. A., organizační složka podniku	Raiffeisen stavební spořitelna a.s.
5 BAWAG Bank CZ a.s.	Stavební spořitelna České spořitelny, a.s.
6 CALYON S.A., organizační složka	Wüstenrot - stavební spořitelna a.s.
7 Citibank Europe plc, organizační složka	
8 COMMERZBANK Aktiengesellschaft, pobočka Praha	
9 Česká exportní banka, a.s., zkráceně ČEB	
10 Česká spořitelna, a.s.	
11 Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s	
12 Československá obchodní banka, a.s	
13 Deutsche Bank Aktiengesellschaft Filiale Prag, organizační složka	
14 eBanka, a.s.	
15 Fortis Bank SA/NV, pobočka Česká republika	
16 GE Money Bank, a.s.	
17 HSBC Bank plc - pobočka Praha	
18 Hypoteční banka, a.s.	
19 ING Bank N.V.	
20 J&T BANKA, a.s.	
21 Komerční banka, a.s.	
22 Oberbank AG pobočka Česká republika	
23 PPF banka a.s.	
24 PRIVAT BANK AG der Raiffeisenlandesbank Oberösterreich, pobočka Česká republika	
25 Raiffeisenbank a. s.	
26 Raiffeisenbank im Stiftland eG pobočka Cheb, odštěpný závod	
27 UniCredit Bank Czech Republic, a.s.	
28 Volksbank CZ, a.s.	
29 Všeobecná úverová banka a.s., pobočka Praha; zkráceně: VUB, a.s., pobočka Praha	
30 Waldviertler Sparkasse von 1842 AG	
31 Wüstenrot hypoteční banka a.s	

Tabulka 14 Seznam bankovních institucí a stavebních spořitelien

Příloha č. 3

**Základní složky kapitálových zdrojů obchodních akciových bank
v českých zemích 1923 – 1936 (v mil. Kč)**

Koncem roku	Počet	Akciový kapitál	Rezervní fondy	Dluhopisy vlastní	Vklady	Věřitelé aj.pasiva	Zisk		Ztráta	
							Banka	Mil. Kč	Banka	Mil. Kč
1923	34	1821	954	200	5752	17,497	33	281	1	2,1
1924	33	1871	1032	203	6587	15,860	32	264	1	10,1
1925	32	1859	1073	192	7338	15,319	32	248	-	-
1926	31	1956	1265	192	8022	14,848	31	244	-	-
1927	27	1801	1346	208	8154	17,560	27	263	-	-
1928	27	1816	1453	217	8322	19,078	26	273	1	8,8
1929	23	1853	1637	268	8989	18,457	23	254	-	-
1930	23	1853	1737	362	9899	17,897	23	205	-	-
1931	23	1530	1238	483	9095	14,524	22	66	1	01
1932	23	1308	1178	492	8761	13,037	22	65	1	10,8
1933	23	1307	1184	494	8329	12,248	22	64	1	55,1
1934	23	1307	1198	491	8509	12,204	22	71	1	97,9
1935	23	1267	1125	487	8815	12,698	22	77	1	122
1936	23	1267	1138	478	8967	13,197	21	89	2	152,1

Tabulka 15 Základní složky kapitálových zdrojů (1923 - 1936)